

ÇOCUK YAZINI ÇEVİRİSİ
VE
ENGELSİZ ERİŞİM

A. Zeynep Oral

Bu kitabın yayını hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayınlayıcısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Çocuk Yazını Çevirisi ve Engelsiz Erişim

Yazar: A. Zeynep Oral

Kapak ve Sayfa Düzeni: Buse Dilara Dirim

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

2024 Temmuz, Ankara

ISBN No: 978-625-6586-20-8

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

Baskı:

Repro Bir Matbaacılık Kağ. Rekl. Tasarım Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 47381

İvedik OSB Matbaacılar Sitesi 1514. Cad.

No: 23-25 Yenimahalle/ANKARA

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay/Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyaskitap.com

<http://www.siyaskitap.com>

ÇOCUK YAZINI ÇEVİRİSİ
VE
ENGELSİZ ERİŞİM

İçimdeki çocuğu benimle tekrar buluşturan Aylin'ciğime...

“Nothing about us without us”
“Biz olmadan bizim için asla”

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi

Editörün Ön Sözü

Çocuk için engelsiz erişim belki de üzerine odaklanması gereken en can alıcı konuyken ülkemizde bu alanda diğer alanlara kıyasla daha az çalışma yapılması çok üzücüdür. Dolayısıyla, Zeynep Oral hocamız bu konuda bir kitap yazmayı düşündüğünü söylediğinde, kitabı yazarsa editörü olacağım konusunda ona söz vermiştim. Engelli çocuklar için engelsiz erişim çok hassas bir konu. Ülkemizde bu konuda birçok girişim yapıldığı söylenir, ancak girişimler var olan her çalışma boşluğunu doldurmuyor. Bir standart yok, akademik çalışma ise az. O yüzden Zeynep hocamız bu ilke imza atarken ona eşlik etmek büyük bir zevkti. Ayrıca bu kitap bu alanda araştırma yapanlar için çok değerli bir projeye de yer vermektedir.

Birçok engelsiz erişim projesinde olduğu gibi SEBEDER'in ev sahipliğinde ve yoğun desteğiyle gerçekleştirilen ve bu kitapta da yer verilen Ana Dili İşaret Dili Olan Çocukları Türkçe Çocuk Edebiyatı Yazarlarının Eserleriyle Buluşturmak İçin Pilot Proje tüm proje paydaşlarının kalbinde ayrı bir yeri vardır. Ayrıntılarını Zeynep Oral'ın kitabında okuyacağınız projeyi size ayrıca bu ön sözde tanıtma ihtiyacı duymuyorum. Nasılsa 'engelsiz erişim' ve 'çocuk' ifadelerini bir arada görmek sizde bir merak uyandırdıysa kitabı okuyacaksınız; ayrıca Türkiye'de işaret dili çevirisindeki nadir uzman çeviribilimcilerden olan Zeynep'in anlattığı kadar akademik ve ayrıntılı bir şekilde konuyu anlatmama da imkân olduğunu sanmıyorum. Ama size biraz art alan bilgisi verebilirim ve duygu ve düşüncelerimi paylaşabilirim diye düşündüm...

Her şeyden önce proje çalışma ekibi muhteşemdi. Yazarımız ve duayenimiz Necdet Neydim hocamızın engelli çocuklara erişmenin farklı yollarını keşfetmek istemesiyle başladı

süreç. Hocamızı yakından tanıyan herkesin bildiği gibi, Necdet hoca 'çocuğu' hayatının merkezine koyan bir araştırmacı ve yazardır. Necdet hocamız (bildiğim kadarıyla) eserlerini engelli çocuklarla buluşturmak için bir proje yönetmeyi kabul eden ilk Türk yazardır. Onun nice yazarlara örnek olmasını diliyorum.

Projeyi SEBEDER'in desteği olmasa yapamazdık derken abartmıyorum. Başta Çiğdem Yeşilirmak olmak üzere her türlü akademik çalışmaya ev sahipliği yapmayı kabul eden ve toplum yararına her projeye emek harcamaktan asla geri durmayan SEBEDER ailesine her zaman minnet duymuşumdur. Akademisyenler olarak STK'larla bu kadar verimli çalışma yapabileceğimizi SEBEDER'le öğrendik derken özellikle engelsiz erişim alanında çalışan tüm Hacettepe çeviribilim ailesi adına konuştuğumu söyleyebilirim.

Ama projenin asıl kahramanları İşaret Dili ekibiydi. Sevgili Samet Demirtaş ve ekibi projenin çok kaliteli bir şekilde tamamlanmasının başlıca mimarlarıdır. Ve tabii ki Berrak Fırat hocamız... Birçok çeviribilimciye özellikle engelsiz erişimin Sağır ve işitme engellilerle ilgili kısmını sabırla 'öğretmiş' genç meslektaşımızın bugün alanda çalışan hepimizin üzerinde emeği olduğu asla inkâr edilemez.

Gelelim bu kitabın ortaya çıkışına. Malum akademik hayatta biz bir işten bir diğerine koşuştururuz ve bir makaleyi, bir projeyi bitirince bir sonrakine odaklanırsınız. Birikim olarak her yaptığımız bir öncekinin üzerine kurulsun da geçmişte yaptıklarımız bizim için 'edinilmiş bilgi ve birikim' olduğu için dönüp değerlendirmeyi her zaman akıl etmeyiz. Bu anlamda Zeynep hocamıza bir teşekkür etmem gerekiyor... Çocuk ve engelsiz erişimle ilgili bir kitap kaleme almaya başladığında kendisine proje hakkında ayrıntılı bilgi vermiştim. Projeyi beğendi ve bu tür projelerin desteklenmesi gerektiğine inandı. Tabii ki SEBEDER'e haber verdik, onlar da çok mutlu oldular. Bitirildikten sonra açık erişimde sunulan proje evrakı ve proje

çıktılarının bir kitapta vaka çalışması olarak kullanılması fikri çok hoşlarına gitti. Ve elbette bu habere en çok Necdet hocamız sevindi. Kalbinde önemli bir yer tutan eserlerine dair projenin o çok değerli çocuklarına yönelik diğer projelere ilham verebilecek şekilde akademik bir gözle ele alınıp yayılması fikri onu da heyecanlandırdı. Böylece Zeynep hocamız çocuk ve engelsiz erişim konularını ele aldıktan sonra herkesin emeklerine saygı duyarak proje evrakını hale yola sokup kitabın vaka çalışması olarak kullandı. Kendi birikimini ve çalışmalarını ortaya koyarak çocuk ve engelsiz erişim gibi çok önemli ve az çalışılmış bir alanda ilk çeviribilim odaklı kitabı yazdı. Böylece bizim emeklerimiz de bir nebze kayıt altına alınmış oldu ayrıca Zeynep hocanın birikimiyle de şekillenip zenginleşti.

Umarım bu kitap engelli çocukların edebiyata engelsiz erişimleri için yazılacak ve engelsiz erişim alanında kaliteyi artırmak için kaleme alınacak nice girişimlere ve eserlere vesile olur...

Ayşe Şirin Okyayuz
Ankara 2024

Teşekkür

S/sağır ve işitme engelli çocukların çocuk yazınına erişimi başlıklı bir kitap yazmak uzun süredir düşündüğüm ama hayata geçiremediğim bir projeydi. Bazen insan ister ama nasıl ve nereden başlayacağını bilemez. İşte o zaman yön bulmanız için bir pusulaya ihtiyaç duyarsınız. Bu noktada akademik yaşamda paylaşımın, fikir alışverişinin ve birbirini teşvik etmenin zoru kolaylaştırdığını bana gösteren Türkiye’de engelsiz erişim, ve engelsiz erişim için çeviri türleri hakkında ilk temel kitapları ve çalışmaları çeviribilimcilerle buluşturan, bilgi ve deneyimini herkesle cömertçe paylaşarak yapılan çalışmalarını zenginleştiren değerli meslektaşım, yaşam koçum ve arkadaşım Prof. Dr. Ayşe Şirin Okyayuz’a gönülden teşekkürü borç bilirim.

Bu kitap *Ana Dili İşaret Dili Olan Çocukları Türkçe Çocuk Edebiyatı Yazarlarının Eserleriyle Buluşturmak İçin Pilot Proje*’den hareketle yazılmıştır. Bu nedenle bu projenin tüm paydaşları kitabın bir bileşenidir. Projeler insanın yeni şeyler öğrenmesini ve farklı disiplinlerden araştırmacılarla tanışmasına olanak verir. Ben de bu aşamada bu projeyi kitaplaştırmamıza destek veren çocuk edebiyatı yazarı çok değerli hocamız Prof. Dr. Necdet Neydim’e, projeye ev sahipliği yapan ve her türlü teknik desteği sağlayan SEBEDER bünyesinde Çiğdem Banu Yeşilirmak’a, projede kilit rol oynayan işaret dili ekibinin lokomotif sevgili Samet Demirtaş ve CODA çevirmen Dr. Berrak Fırat’a Sağır çocuk alıcıların dünyasına erişmemizde ve onların kültürlerini daha yakından tanımamızda bize rehber oldukları için yürekten teşekkür ederim.

İçindekiler

EDITÖRÜN ÖN SÖZÜ.....	9
TEŞEKKÜR	13
GİRİŞ	17
1. ENGELSİZ ERİŞİM	21
2. ENGELSİZ ERİŞİM İÇİN ÇEVİRİ	29
3. ENGELLİ ÇOCUK İÇİN ENGELSİZ ERİŞİM: S/SAĞIR VE İŞİTME ENGELLİ ÇOCUKLAR	37
4. YAZINA ENGELSİZ ERİŞİM VE VİDEO KİTAPLAR.....	41
5. MÜTERCİM VE TERCÜMANLIK ALANINDA ENGELSİZ ERİŞİM ÇALIŞMALARI VE ÇOCUKLAR İÇİN ENGELSİZ ERİŞİM	47
5.1. Ana İletişim Dili İşaret Dili Olan Çocuklar için Yazına Engelsiz Erişim Projesi Örneği	47
6. ÖRNEK PROJE.....	57
6.1. Proje döngüleri: Amaçlar, katılımcılar ve iş akışı	60
6.2. Çeviri Ekibinin Profilleri	62
6.3. Teknik Konular ve Tasarıma Yönelik Öneriler.....	68
7. PROJEDEN ELDE EDİLEN ÖRNEK ÇIKTILARLA BENİMSENEBİLECEK ÇEVİRİ YAKLAŞIMLARI	77
8. ÖRNEKLENEN PROJEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLER VE DÜŞÜNCELER	87
EKLER: PROJENİN ÇIKTILARINDAN ÇALIŞMA SÜRECİ NOTLARINA ÖRNEKLER.....	91
SONUÇ	111
KAYNAKÇA.....	113